

Slovenské TOP
Krimi

DOMINIK DÁN

REMINISCENCIE

REMINISCENCIE

DENNÍK
DOBRÉHO
DETEKTÍVA

Dominik Dán
REMINISCENCIA

sloart

Text © Dominik Dán 2023
Published by arrangement with DANNKAS, spol. s r. o.
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2023

ISBN 978-80-556-6300-5

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými, alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

*Mesto, príbeh a všetky osoby v tejto knihe sú
vymyslené a akákoľvek podobnosť so skutočnými
udalosťami je čisto náhodná, hoci sa môžu niekomu
zdať akési povedomé...*

Qui parcit nocentibus, innocentes punit.

Kto šetrí vinníkov, trestá nevinných.

*Venujem Janke a Štefanovi Tršovcom
zo Zvolenskej Slatiny.*

Za odborné rady a neoceniteľnú pomoc ďakujem
MUDr. Ivete Čiernej, PhD., MUDr. Lucii Mihaleovej,
Mgr. Anne Kratochvílovej, Mgr. Eduardovi Mataninovi,
MUDr. Denisovi Valentovi, PhD., MUDr. Dušanovi
Rapošovi, CSc., MPH.

Za preklad dialógov do nemčiny ďakujem Zuzane
Hanzlovičovej.

1

DECEMBER 1952

Dôstojný pán si chlipol z pohára, hostiteľ chcel vyzeráť úslužne, siahol po džbáne. Dôstojný pán ho zastavil natiahnutou rukou.

„Franci, je výborné, ale pohárik stačí.“

„Rakúske, dolnozemske.“

„Nepochybujem, viem, že u teba nájdem iba kvalitu. Ehm... keď sme pri tom hľadaní... ehm,“ dôstojný pán váhal, nechcel mentorovať, najmä nie pred ním, pred ostrieľaným profesionálom.

Nevedel, ako pokračovať, bezradne sa poobzeral po kuchyni. Stará kuchyňa, bol v nej už nespočetnekrát, ešte keď žil Franciho otec a Franci nebol na svete. Kuchyňa – zároveň obývačka, v zadnej miestnosti sa iba spalo, celý rodinný život sa odohrával tu, v ošumelej kutici so starým sporákom s prasknutou platňou, za ošúchaným, nahrubo nalakovaným stolom. Stará kuchyňa v starom dome na brehu Dunaja slúžila majiteľom od konca minulého storočia, no slúžila spoľahlivo, lebo staviteľ bol vychýrený murár. Jeho vnuk pričinením zablúdenej bomby na konci vojny užíval rodinné sídlo len sám – žil utiahnutým životom, s ľuďmi sa nestýkal. Len občas urobil výnimku, ako práve teraz – sedel oproti starému vráskavému mužovi v ošúchanom čiernom obleku, zažltutej, kedysi bielej košeli s čiernou nevyžehlenenou viazankou.

„Máte na mysli policajtov?“ nadviazal Franc.

Dôstojný pán prikývol.

„Keby hľadali, keby snorili?“

Zase iba prikývol.

„Vino je preliate v demižóne, flaše som hodil do Dunaja, ako vždy. Vidíte, nalievam z džbánu. Cigarety som predal priekupníkovi, vždy tomu istému, odskúšanému. Ako vždy, žiadny identifikovateľný tovar som nepreniesol, môžu prísť, môžu hľadať, môžu snoriť, nič nenájdu. Dôstojný pán, viete dobre, že živý a na slobode som len preto, lebo si dávam pozor. Mimoriadny pozor, lebo inak...“ Franc nedopovedal, rozhodil ruky – obaja dobre vedia, čo by sa stalo, keby sa len raz pomýlil, keby sa dal učičkať a zabudol by na ostražitosť.

„Presne o to mi ide,“ nadviazal dôstojný pán, „o to – *alebo inak*. Uvažoval si už o tom, že by si skončil?“

Franc pokrútil hlavou, od prekvapenia mu poskočilo obočie.

„Mal by si, Franci. Časy sa menia, komunisti začínajú vystrájať ako besní. Počul si už o Vyskočilovi a Adamcovi?“

„Nie.“

„Ale poznáš ich.“

„Neviem...“

„Vyskočil, ten malý, holohlavý, stretol si sa s ním v seminári.“

„S tým popáleným lícom? Ten pilot?“

„Ten.“

„Toho poznám, toho druhého nie.“

„Aj ten druhý bol pilot. Zatkli ich, zmlátili, bez súdu ich previezli do pracáka, nikto nevie kam. Jeho žene niekto pošepol, vraj do uránových baní.“

„Prečo? Veď aj oni bojovali proti fašistom.“

„Ale svojim stíhačkám hovorili môj drahý Mustang, nie Iliušin.“

„Čo na tom záleží, z ktorej strany bili do Nemcov?“

„Doteraz nezáležalo, doteraz to boli vojnoví hrdinovia, ale ako hovorím, časy sa menia.“

„Sú to ozajstní vojnoví hrdinovia, mnohí položili nad Kanálom životy.“

„Už nie sú, teraz sú to agenti západných mocností, imperialistickí záškodníci, nepriatelia socializmu.“

„Blbosť!“

„Blbosť, ale bude ich to stáť život, tak ako mnohých iných. V Čechách ich zatkli stovky, už to prišlo aj k nám.“

„Neuveriteľné!“

„Môžeš mi veriť, bol som za nimi, za obomi, navrhol som im, že môžu ísť s poslednou skupinou, čo si previedol, ale odmietli, neverili, presne ako ty, a pozri, ako dopadli.“

„To musí byť nejaký omyl. Vypočujú ich, spíšu zápisnicu, prepustia ich, vrátia sa.“

„Nikto z nich sa nevráti.“

Francimu došli argumenty, smutne zvesil hlavu.

„A budú pokračovať, Franci, budú snoriť, budú zatýkať, zatvárať, popravovať. Už som to zažil za protektorátu, aj tí hľadali nepriateľov ríše, ani odtiaľ sa nikto nevrátil. Budú pokračovať, ver mi, aj ty si v nebezpečenstve.“

„Ja? Ja som nelietal na západnom fronte.“

„František Stehlík!“ dôstojný pán zopál ruky. „Svätá prostota! Nemôžeš byť predsa taký naivný! Čo na tom záleží, že si nelietal! Spomeň si, ako si sa volal za vojny.“

Nechcelo sa mu spomínať na vojnu, dôstojný pán mu pomohol.

„Franc Schmidt!“ Pri tom mene dôstojný pán nasrdene tresol dlaňou po stole. „Aj si sa tak písal, na začiatku nie slovenské š, ale nemecké *sch*, a na konci nie *d*, ale nemecké *dt*. Fakt si myslíš, že František Stehlík ich oklame naveky, že za nové meno sa môžeš skrývať donekonečna? Je len otázkou času, kedy na to prídu, ale potom už nebude nasledovať odsun, ako sa to stalo vašej komunite z Petržalky, teba zavrú a zhnijú v base. Nemecký špión si zmenil meno a votrel sa do priazne robotníckej triedy s úmyslom sabotovať a rozvracať socialistické spoločenské zriadenie!“

Dôstojný pán sa tak rozohnil, až sa Franc na chvíľu zľakol, ale iba na okamih, lebo dobre vedel, že dôstojného pána sa báť nemusí, že sa naňho môže spoľahnúť. Ak na nikoho na tomto svete nie, tak naňho určite.

„Čo som ja za špióna, dôstojný pán?“

„To nebude nikoho zaujímať, či si alebo, nie si! Označujú ťa, a koho raz označujú, druhú šancu nedostane.“

Franc neochotne prikývol, aj také sa môže stať.

„Ale môžeš tomu predísť, skonči,“ dôstojný pán kul železo zahorúca. „Prestaň, kým je čas.“

„Nie, nemôžem.“

„Franci, povedz, prečo by si nemohol? Čo ťa tu drží? Helgu si pochoval po poslednom nálete, chlapcovo telo sa nikdy...“

„Dôstojný pán, prosím vás!“

Dôstojný pán si uvedomil, že načal citlivú tému, no musel pokračovať, inak tvrdohlavca neprehovorí. Ovlažil si hrdlo, jednak mu vyschlo, jednak chcel natiahnuť čas.

„Prepáč, Franci, odpusť, nechcem jatriť staré rany,“ pokračoval tichým, rozvážnym hlasom, „ale musím ti to povedať. Na konci vojny si si vytrpel svoje, viem, ale pre tvoju záchranu sa musím uchýliť aj k takýmto smutným praktikám.“

„Nerobte to, netrápte ma. Sú mŕtvi, dajte im pokoj, dôstojný pán.“

„Spomínam ich len preto, aby som ti pripomenul, že už ťa tu nič nedrží. Pozri sa, ako žiješ,“ dôstojný pán širokým gestom zahrnul celú neútlunú kuchyňu, „ako pustovník – sám v tejto diere. Nemáš tu nikoho, nič ťa nedrží...“

„Prosím vás, dajte im pokoj!“

„Ja dám, pokoj je to jediné, po čom človek v mojom veku túži, ale oni nie, oni nedajú. Zriadili špeciálnu komisiu, preverujú archívy, hľadajú zradcov, pomáhačov, konfidentov, všetkých podozrivých. Čo myslíš, Franc Schmidt premenovaný na Františka Stehlíka sa im nebude zdať podozrivý? Čo spravíš, keď ti o polnoci vykopnú dvere a spýtajú sa ťa na pravé meno? A čo im odpovieš na otázku, kde máš sestru? Kde je Gertrúda? Povieš im, že vo Viedni? A keď sa ťa spýtajú, ako sa tam dostala, priznáš sa, že si ju sám odviezol? Za ruku dotiahol rovno až tam? A nielen ju, ale stopäťdesiat ďalších?“

„Dvestosedemdesiatosem.“

„A to má byť poľahčujúca okolnosť? Myslíš si, že čím viac, tým lepšie? Za prvú stovku ťa zastrelia, za druhú aj obesia, za tých zvyšných sedemdesiatosem...“

„Dôstojný pán, nepreháňajte,“ skočil mu do reči.

„Nepreháňam, Franci, nepreháňam, robia rýchlo, systematicky, radia im Rusi, riadia ich Rusi, nikto nie je v bezpečí. Slučka sa sťahuje, riziko narastá s každým ďalším prechodom. Nemáš nikoho, nič ťa tu nedrží, zbaľ sa a ostaň tam aj s poslednou skupinou.“

„Nemôžem. Čo tí ostatní? Ako ich tu môžem nechať?“

„Mali sa rozhybať skôr, každý mal možnosť voľby, ale neboj sa, nenecháme ich v tom, postaráme sa, nájdeme iné cestičky.“

„Načo by sme hľadali iné cestičky, keď tá moja je už vychodená?“

„Presne preto, už je vychodená. Pri poslednom prechode si si nevšimol nič? Žiadne zmeny?“

„Pribudla ďalšia pozorovacia veža.“

„To bolo minulý mesiac, odvtedy pribudli ešte dve. Už sa nebezpečne priblížili k tvojej trase.“

„Posuniem sa, viem ešte o dvoch bezpečných trasách.“

„Aj oni o nich vedia.“

„To nie je možné!“

„Vieš, že nám pomáhajú aj ľudia od nich. Zatiaľ máme čerstvé správy, vieme, čo chystajú. Veže budú stavať ďalej, stovky veží. Hrdzavé drôty postŕhajú, vybudujú moderné trojstenné drôtené zátarasy, zem medzi nimi poorú, do priestoru vypustia špeciálne vycvičené psy. Psiská nevedia zatýkať, vedia iba jedno – zabíjať. Aj počet hraničiarov narástol, už ich je dvojnásobok, a na budúci rok pribudnú ďalší. Brigáda sa reorganizuje, nechodia šablónovito podľa rozpisu, začínajú chodiť náhodne, strácame prehľad. Čo je najhoršie, dostali novú výzbroj, už majú aj ťažké guľomety a odstrelovací pušky, uvažujú aj o nášlapných mìnach. Franci, prišiel som, aby som ťa varoval.“

Franc mu visel na perách, nasával každé slovo, boli to dôležité informácie. Týkali sa jeho tajnej práce, jeho odplaty, a od presnosti informácií závisela jeho sloboda, možno aj život.

Keď dôstojný pán skončil, Franc vážne prikývol, smutne sklonil hlavu. Chlapi v robote hovorili, že na hranici sa niečo deje, vraj vojaci kopú, stavajú veže, naťahujú nové drôty, no nikto nevedel, kde presne a koľko. Neveril im, no dôstojný pán to teraz potvrdil aj s dôležitými detailmi, takže na tom niečo bude. Nevadí, jeho aj tak nedostanú, nikto nepozná hranicu tak dobre ako on.

„Ja...“

„Počkaj, Franci, ešte som nepovedal to najdôležitejšie. Brigáda dostala rozkaz z najvyšších miest – strieľať bez vyzvania. To je niečo nové, od vojny sa tu nestrielať.“

„Občas,“ opravil ho Franc.

„Ale teraz sa bude pravidelne. Od štyridsiateho ôsmeho utieklo dvadsaťpäťtisíc ľudí, a už ich to našťvalo, už nechcú takúto reklamu na demokraciu. Rozhodli sa všetkým po-

chybovačom vysvetliť výhody socialistického zriadenia so zbraňou v ruke, aby tu ostali dobrovoľne. So zbraňou v ruke, Franci, a neváhajú ju použiť. Vieš, čo to znamená?“

Franc pokrútil hlavou.

„Už nie si iba obyčajný pašerák, stal sa z teba diverzant, rozvracač republiky, záškodník. Už sa ťa nebudú snažiť iba zadržať a zhabať ti kontraband, jednoducho ťa zastrelia, aj každého, kto bude s tebou.“

Franc prikývol, tušil, že príde zmena, no ešte to nečakal.

„Dôstojný pán, ja nemôžem prestať. Čo bude s tými ľuďmi, keď všetci dáme ruky preč? Kto im pomôže? Veď sú ich tisíce, čo čakajú.“

„Nedáme ruky preč, to som nepovedal. Saleziáni budú pokračovať, Biela légia sa nedá zastrašiť, ale nemôžeme ťa hnať do rizika.“

„A doteraz to bolo čo? Prechádzka po slnkom zaliatom nábřeží?“

„Aj doteraz to bolo riziko, ale dalo sa to zvládnuť, cestu sme ti naplánovali len vtedy, keď bol čistý vzduch. Odteraz to už bude neospravedlniteľný hazard, stratili sme prehľad, stratili sme kontakty.“

„Odhalili ich?“

„Nie, to by som ti povedal na začiatku a nesedeli by sme tu tak pokojne pri vínečku. Nechytili. Jedného odvelili na Šumavu, druhý odchádza do dôchodku. Varoval nás, naposledy nám nakreslil zátaras a plány, kadiaľ budú pokračovať. Pri Jarovciach a pod Petržalkou sa to neskončí, pôjdu cez Karlovu Ves hore k Devínu a cez Devínsku Novú Ves smerom na Vysokú pri Morave, ale ani tam sa nezastavia. Celá hranica s Rakúskom sa uzavrie.“

„Blbosť, toľko drôtu nemajú.“

„Majú toľko drôtu, že ním omotajú celú republiku trikrát a ešte im ostane na moderné koncentračné tábory, ale budú ich milosrdne volať pracovné tábory.“

Franc sa napil, po očku pozoroval starú zvráskavenú tvár. Snažil sa z nej vyčítať, čo z toho myslí dôstojný pán vážne, čo si vymyslel, aby ho vystrašil.

„Myslím to vážne,“ dôstojný pán akoby mu čítal myšlienky. „Nemá význam, aby som ťa strašil, ty sa nedáš.“

„Nedám, budem pokračovať.“

„Nie!“

Nesúhlas zaznel tak razantne, až Franc prekvapene zažmurkal.

„Keď tvoj otec zomieral, niečo som mu slúbil. Preto som ti pomohol s odsunom, vybavil som ti nové doklady, mal som ťa na očiach, pomáhal som ti, ako sa len dalo, ale na tom, že ťa nechám zastreliť v burine na brehu Dunaja ako psa, sme sa s otcom nedohodli. Čo si bol dlžný, si vrátil, teraz musíš myslieť na seba a na sestru. Okrem toho ešte som ti nedopovedal náš plán.“

„Takže nekončíme nadobro? Máte plán?“

„Máme. Môžeš byť osožný aj na druhej strane, dokonca si myslím, že osožnejší než tu. Chceš pokračovať? Prosím, môžeš, ale inak a inde.“

„Kde, ako?“

„Pripravujeme ďalšiu skupinu.“

„Nakedy?“

„Vydrž, neponáhľaj sa, dátum sa včas dozvieš. Najprv sa musíme dohodnúť – bude to tvoj posledný prechod, už sa nevrátiš.“

Franc sa znova napil, váhal, pozoroval omrvinky na stole, jednu-dve zmietol na zem.

„Franci!“

Stále váhal, na oslovenie nereagoval.

„Musíš sa rozhodnúť, nechceme o teba prísť, organizácia ťa potrebuje.“

Zhlboka sa nadýchol, no zase len vydýchol.

„Franci, nenúť ma, aby som ti pripomenul, že si členom tajnej organizácie a členstvo u nás si vyžaduje disciplínu a poslušnosť. Nemysli si, nerozhodol som sám, rozhodli o tebe vo vedení. Ešte stále nechápeš? Moja požiadavka, aby si ostal vonku, nie je degradácia, ale povýšenie. Majú s tebou vážne plány, no musíš ostať na druhej strane. Už si pochopil? Nemal som ti to povedať takto otvorene, ale čo mám s tebou robiť? Si tvrdohlavejší než tvoj otec. Darmo, jablko nepadá ďaleko od stromu.“

Franc sa pri spomienke na otca usmial – dôstojný pán si ho dobre pamätal, veď boli frontoví kamaráti ešte z prvej vojny, a mal pravdu, otec bol najtvrdohlavejší človek, akého kedy poznal.

„Tak – ako?“

Franc až doteraz pozorne počúval, nebadane prikyvoval – napokon rozhodla pripomienka disciplíny a poslušnosti. Možno aj narážka na jeho povýšenie a zaradenie na dôležitejšiu prácu.

„Ale slúbite mi, že budeme pokračovať, nevynecháte ma.“

Konečne! Dôstojný pán sa zahniezdil na stoličke, spokojne sa usmial, napil sa.

„Určite nie, Franci, nevynecháme ťa. Ale rozmyslel si si to dobre? Pochopil si, prečo som dnes prišiel? Ak si myslíš, že ma len tak ľahko odbiješ, obalamutiš...“

„Nie, nechcem vás oklamať, dôstojný pán.“

„Dobre, verím ti. Ver aj ty mne, srdce mi krváca, lebo keď splníš všetko, o čo ťa požiadam, dlhší čas sa neuvídime. Možno už nikdy...“

„Dôstojný pán!“

„No čo, čo? Sedem krížikov je sedem krížikov a moje boľavé srdce sa ozýva čoraz častejšie. Nikto nevie, kedy ma Pán povolá. Tak neskáč a buď pripravený.“

„Som pripravený.“

„Aj odhodlaný?“

„Aj.“

„Výborne, tak pozorne počúvaj, všetky inštrukcie musíš dodržať do posledného písmenka, ale nič si nesmieš zapísať, všetko si musíš zapamätať.“

„Počúvam.“

Dôstojný pán sa nahol bližšie – informácie určené pre Franca boli naozaj životne dôležité. Aj hlas stíšil, takmer šepkal.

„Pripravujeme pre teba poslednú skupinu, pätnásť ľudí, dvaja z nich sú mimoriadne dôležití. Neskúmaj, ktorí sú to, na druhej strane sa ti sami priznajú. O ostatných sa nemusíš starať, budú postupovať štandardným spôsobom, vedia, kde sa majú prihlásiť a čo majú povedať, ale týchto dvoch dovedieš až do Viedne. Peniaze budú mať svoje, aj doklady, obaja hovoria po nemecky, problémy neočakávam. Dovedieš ich k otcovi Walterovi a...“ Dôstojný pán položil na stôl balíček zabalený v hrubom papieri, omotaný motúzom, „... a toto mu odovzdáš. Tých dvoch a toto.“ Dôstojný pán pohladkal balíček, akoby to bola najvzácnejšia vec na svete. „Potom vy-

hľadáš sestru a ostaneš u nej, pomôže ti nájsť byt. Keby s tým mala problémy, požiadaš otca Waltera, postará sa, aj robotu ti nájde. Budeš čakať, on ti presne povie, čo a kedy máš spraviť, kam ísť a prečo. Budeš pokračovať, uvidíš, bude sa ti to páčiť, ale na našu stranu sa už nevrátiš, nie v najbližšom čase. Si pripravený priniesť aj takúto obeť?”

„Som,“ odpovedal bez zaváhania, no hneď sa rozhladol. Uvedomil si, s čím tak ľahko, až príliš ľahko súhlasil. Svoj rodný dom tak skoro neuvidí, možno už nikdy.

„Uvedomil si si, že toto...“ dôstojný pán gestom obkrúžil celú kuchyňu.

Franc prikývol.

„Vieš, Franci, všetci prinášame obety.“

Franc prikývol.

„Neboj sa, toto nemôže trvať naveky, raz vyhráme a ty sa vrátiš.“

Franc prikývol, veľmi túžil, aby sa jedného dňa mohol vrátiť.

„Môžeme pokračovať?“

Franc prikývol.

„Zajtra pôjdeš normálne do roboty...“

„Pôjdem.“

„... žiadna dovolenka, žiadna maródka, až do posledného dňa budeš normálne chodiť do roboty. Nesmieš predať nič z domu, ani jednu skriňu, koberce, ani sporák, nič zo zariadenia kuchyne, ani len obyčajné šaty.“

„Nepredám.“

„Nesmieš sa s nikým rozlúčiť.“

„S nikým sa nestýkam.“

„Ani s najlepším kamarátom.“

„Nemám kamarátov.“

„Ani so susedmi.“

„Majú dosť svojich starostí.“

„Nesmieš sa ani náhodou prerieknuť, napríklad v krčme...“

„Viete dobre, že nechodím do krčmy.“

„... ani nikde inde. Odteraz si dávaj pozor na ústa, pozor na to, čo pred kým povieš.“

„Nemám vo zvyku púšťať si hubu na špacír.“

„Nech to tak aj ostane. Termín sa dozvieš včas, ale nie priskoro. Choď za Helgou, rozlúč sa, odnes jej kvety, ale iba

raz. Keby si sa často motal po cintoríne, niekto by si ťa všimol a upozornil by políciu. Snoria všade, sú nervózni, po-
dozrievajú všetkých.“

„Pôjdem za ňou hneď zajtra, rozlúčim sa a potom budem čakať.“

„Nesmieš zmeniť návyky. Ak máš vo zvyku chodiť večer na prechádzku, choď, ale kontroluj si chrbát.“

„Máte podozrenie, že by ma mohli sledovať? Akcia môže byť prezradená?“

„Nie, ale čert nikdy nespí.“

„Nechodím na prechádzky.“

„Tak sed' doma, to je jedno, len rob to, čo vždy. Nesmieš na seba strhnúť pozornosť, nie teraz. Si niekomu dlžný?“

„Nie.“

„Je niekto dlžný tebe?“

„Jeden z roboty. Stovku.“

„Nepýtaj ju, nechaj tak, budeš mať dosť svojich.“

„Chápem.“

„Čo by som ti ešte...“ zamyslel sa dôstojný pán.

„Nič, pochopil som – nesmiem byť nápadný, všetko ako normálne.“

„Presne tak! Skupinu si vyzdvihneš ako vždy na kraji Starého hája, ďalej si už poradíš. Cestu poznáš sám najlepšie, ale buď opatrný, opatrnejší, než inokedy, predvídaj, rátaj s tým, že už im to myslí, môžu použiť leš, zaskočiť ťa. Rátaj so všetkým. Tento konvoj je veľmi dôležitý pre nás všetkých.“

„Chápem.“

Dôstojný pán vyzunkol zvyšok vína, smutne zagánil na plný džbán, no nedalo sa nič robiť, musí ísť. Obaja vstali.

„Čo povedať na záver?“ Dôstojný pán si zhlboka vzdychol, zvesil plecia. „Po toľkých rokoch. Poznám ťa od narodenia, tvojho otca som...“ len hodil rukou, škoda spomínať, čo všetko spolu povystrájali. „Franci...“

„Dôstojný pán...“

Objali sa – podanie rúk by nestačilo. Dôstojný pán ho vystískal, pobúchal po chrbte, zrazu ho odstrčil, odvrátil tvár.

„Pre Boha živého ťa prosím, Franci, dávaj na seba pozor!“

Rýchlo odišiel, nechcel, aby videl slzy.

2

Eugen Ehrenfeld sa rozvalil na sedačke posledný. Celá rodina ho už netrpezlivo čakala. Manželka Frída-Oľga zdvihla obočie, mykla k nemu bradou, či má. Prikývol, má. Uľavilo sa jej, pleskla sa dlaňou po dekolte, zhlboka si vydýchla.

Malý má päť rokov, tri mesiace vyrastal v slobodnej krajine, potom prišiel Február 1948 a vzali im obchod. Malý nič nechápal, trojmesačnému dieťaťu bolo víťazstvo robotníckej triedy ukradnuté, no rodičia a desaťročná sestra vnímali zmeny veľmi citlivo, lebo sa ich bytostne dotýkali. Manželovi ponúkli vstup do družstva, mohol byť vedúci vo vlastnom obchode, no podmienili to vstupom do strany. Odmietol, kamaráti pomohli, zamestnali ho na fakulte, robil asistenta, no našli ho, znova mu predložili prihlášku. Odmietol, tak ho vyhodili. Zamestnal sa na železnici v kancelárii, no našli ho, znova mu predložili prihlášku. Odmietol, tak ho vyhodili. Zamestnal sa na pošte, doručoval zásielky, no našli ho, znova mu predložili prihlášku. Odmietol, tak ho vyhodili. Zamestnal sa... bolo jedno, kde sa zamestnal, aj tak ho vždy našli. Za posledných päť rokov zmenil zamestnanie deväťkrát, aj tak ho našli. Teraz jazdil smetiarskym autom, chvíľu dali pokoj.

Zmeny boli vždy k horšiemu – ona nerobila, jeho plat klesal pri každej zmene zamestnania, finančné zásoby sa míňali. Ceny na čiernom trhu rástli a v obchodoch bolo všetko na lístky.

Milanko má práve dnes päť rokov, upiekla tortu, zohnala maslo, nie margarín, ozajstné maslo! No aj tak to nebude stačiť. Synček im povedal presne, čo by chcel na narodeniny – bager. Iba bager, zbadal ho vo výklade a bolo po prechádzke.